

N:o 17.

Af herr **C. Olsson** i Viken, om ändrad lydelse af § 26 mom. 1
i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster.

Det lär väl knappast numera af någon tänkande menniska bestridas, att den begränsning af den kommunala rösträtten på landet, som af 1900 års Riksdag genomfördes, hvarigenom det absoluta röstmaximum sattes till 5,000 röster och det relativa till $\frac{1}{10}$ af kommunens hela fyrktal, var en af behovet påkallad reform — skada blott, att den, enligt min tanke, icke var tillräckligt genomgripande. Men om det redan vid kommunalstämmobeslut, som ju vanligen röra sig på det ekonomiska området, måste anses obilligt och skadligt, att allt för stort inflytande inrymmes åt de ekonomiskt starkaste inom kommunen, så är detta i vida högre grad fallet vid prestval. Här är det icke några ekonomiska intressen, som stå på spel för dem, som lemnat de största bidragen till kommunens inkomster; de tjänster, som en rätt församlingsherde är i stånd att prestera åt de enskilda församlingsmedlemmarna, kunna icke graderas efter någon penningsskala eller öfver hufvud på förhand beräknas, de stå gifvetvis i ett visst beroende af den enskildes behof, när de icke äro af ren expeditionsnatur, i hvilket fall de dock, om jag så får säga, snarare böra beräknas efter hufvudtalet än efter fyrktalet. Det ligger alltså i sakens natur, att prestens embetsverksamhet icke rätteligen *kan* sägas vara af större betydelse för innehafvarne af högre fyrktal såsom sådana än för öfriga församlingsmedlemmar. Männe icke det är ett liknande resonnement, som föresväfvat lagstiftaren, då det stadgades t. ex., att nämndmän skola väljas efter hufvudtal. Det strider för öfrigt mot kristendomens anda och undergräfvat statskyrkans auktoritet, att församlingsherden skall

känna sig kallad att företrädesvis betjena de rika, hvartill en och annan kan känna sig frestad, då han vanligen hufvudsakligen har dessa att tacka för sitt val.

Delvis har man tagit hänsyn till dessa ofta andragna skäl, då man 1883 affattade den nu gällande »lagen angående tillsättning af presterliga tjänster», hvars § 26 mom. 1 är af följande lydelse:

»Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gäller vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträttens utöfning och öfverlåtande på annan person, hvad för kyrkostämma är stadgadt, dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund, och att icke heller någon må i valet deltaga med större röstetal för jordbruksfastighet än en femtedel och för andra beskattningsföremål än en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt ensamt bråktal, åtnjutes därför en röst; uppkommer jemte helt tal bråktal, skall bråktalet bortfalla.»

Men äfven om man antog, att denna här stadgade begränsning af rösträtten vid prestval vore relativt väl afvägd, så länge den kommunala rösträtten på landet saknade begränsning, så vågar jag dock påstå, att så icke är förhållandet, sedan de kommunala rösträttsbestämmelserna blifvit, åtminstone i ringa mån, bragta i öfverensstämmelse med moderna rättsbegrepp. Nog måste man medgifva det orimliga i, att t. ex. för jordbruksfastighet å kommunalstämma blott får röstas för $\frac{1}{10}$ af kommunens hela fyrktal, men vid prestval, der man egentligen borde räkna med personer, icke med fyrkar, der får röstas för $\frac{1}{5}$ af församlingens hela fyrktal; alltså blir högsta tillåtna röstetalet i senare fallet dubbelt så stort som i det förra. Församlingsmedlemmarnas rätt att sjelfva utse själasörjare är sannerligen tillräckligt kringskuren både af Kongl. Maj:t och domkapitel, utan att kommunala fyrk-kungar skola ytterligare bidra till att göra denna rätt illusorisk.

Man invänder kanske, att rösträtten vid prestval blifvit ytterligare begränsad genom utfärdandet af lagen af 9 november 1900, i ty att ordet »röstetal» i lagen af 26 oktober 1883 numera icke skulle vara liktydigt med fyrktal, såsom förut var händelsen, utan att med röstetal skulle

menas fyrktalet, vederbörligen reduceradt i och för röstberäkning vid kommunalstämma, i enlighet med lagen af 9 november 1900. Lagutskottet vid 1901 års riksdag sökte vid behandlingen af en motion af herr J. P. Jansson i Saxhyttan göra gällande denna egendomliga åsigt. För min del kan jag icke förstå, huru ändring i en lag kan liksom i släptåg föra med sig en faktisk, om också icke formel, ändring af en helt annan lag, som till på köpet, såsom jag strax skall påpeka, är af annan natur, utan att ett ord nämndes om den senare lagen vid frågans behandling i Riksdagen. Hade lagutskottet haft rätt, kan jag icke fatta, hur Kongl. Maj:t utan vidare kunde sanktionera lagen om begränsningen af den kommunala rösträtten på landet, då den faktiska ändringen af lagen angående tillsättning af presterliga tjänster, som skulle vara ett corollarium af den förra lagen, kräfde kyrkomötets bifall, såsom varande af kyrkolags natur. Också reserverade sig mot lagutskottets utlåtande 4 andrakammarledamöter, som bland annat yttrade: »vill man anse, att härigenom (genom den kommunala rösträttsbegränsningen) skett en ändring (af 26 § i lagen af 26 oktober 1883) äfven i sak, hvilket nog ej varit meningen, så kommer författningen derigenom att understundom blifva mycket svårtillämplig.» Jag anser därför, att nämnda paragraf i lagen kräfver ändring redan af det skäl, att den är föremål för olika tolkning och alltså med säkerhet måste välla trassel vid prestval och oupphörliga klagomål inför högre myndighet.

Men äfven om 1901 års lagutskotts tolkning blefve allmänt gällande, så komme det oformliga dock att esomoftast inträffa, att vid prestval en person kunde förfoga öfver betydligt större antal röster än vid kommunalstämmobeslut.

Såsom jag förut antydt, såge jag helst, att jag med någon utsigt till framgång kunde föreslå en lagändring derhän, att rösträtten vid prestval blefve beräknad efter hufvudtalet, men då man härvidlag måste räkna med sådana faktorer som Första Kammaren och kyrkomötet, måste jag nöja mig med ett litet steg i den riktningen, som dessutom nära ansluter sig till bestående förhållanden. Det har uppenbarligen varit lagstiftarens mening, att på landet rösträtten vid prestval för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet skulle vara jemställd med den i stad, låt vara att i stad ett absolut röstmaximum tillkom. Jag vågar här icke heller yrka på, att nämnda rösträtt för andra beskattningsföremål å landet må inskränkas mera, än fallet är i stad; må blott på landet, såväl som i stad, samma absoluta röstmaximum fastställas, hvilket, då ju 10 fyrkar

motsvara 1 bevillningskrona, skulle på landet utgöra 1,000 röster. Bibehålles den nu gällande bestämmelsen, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke må åtnjutas för mera än $\frac{1}{5}$ af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom, så skulle detta röstmaximum motsvara 5,000 röster för jordbruksfastighet, hvilket just är det absoluta kommunala röstmaximum på landet. Hvad rösträtten vid prestval för jordbruksfastighet beträffar, så vågar jag icke begära mera, än att den må inskränkas på samma sätt, som har skett med rösträtten på kyrkostämma å landet.

På grund af hvad jag ofvan haft äran anföra, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande ändrade lydelse af § 26 mom. 1 uti lagen om presterliga tjänsters tillsättande af den 26 oktober 1883:

Rösträtt vid prestval tillkommer — — — — —

och att icke heller någon må för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en femtiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än ett tusen röster. Uppkommer vid — — — — —

skall bråktalet bortfalla.

För den händelse lagutskottet, hvartill jag anhåller om remiss, skulle gilla syftet i min motion, men finna något uttryck i den föreslagna lagtexten dunkelt, vilseledande eller olämpligt, så torde utskottet benäget göra nödig ändring.

Stockholm den 20 januari 1902.

Chr. Olsson.